

Izhaja vsak dan zjutraj razven v ponedeljkih in dnevih po praznikih. Posamezna številka Din 1[—], lanskoletne 2[—]; mesečna naročnina Din 20[—], zatljino 80[—]. Uredništvo v Ljubljani, Gregorčičeva 23. Telefon uredništva 80-70, 80-69 in 80-71

Jugoslovan

Rokopisov ne vračamo
Oglas po tarifi in dogovoru
Uprava
v Ljubljani, Gradišče 4, tel. 30-68.
Podružnica v Mariboru, Aleksandrova cesta št. 24, tel. 29-60.
V Celju: Slomškov trg 4.
Pošt. šek. rač. Ljubljana 15.621.

Št. 169

Ljubljana, sobota, dne 25. julija 1931

Leto II.

Princezinja Helena in njen brat bivši grški kralj Jurij v Londonu

Bivša soproga romunskega kralja Karola, princezinja Helena, je te dni zapustila Romunijo in se preselila v London.

Poročne svečanosti v Sinaji

Bukarešta, 24. julija. n. Včeraj so se v Sinaji pričele poročne svečanosti princeze Ileana in Antona Habsburškega. Svečanosti je otvoril patriarh Miron Hristea s tem, da je daroval mašo. Razen tega pravoslavne cerkvene obreda bodo vsi ostali rimsko-katoliški. Poroka bo jutri.

Bukarešta, 24. julija. AA. Danes se je poročil Anton Habsburg s princeso Ileano, najmlajšo sestro romunskega kralja Karola.

Nemško-avstrijska carinska zveza pred haaskim sodiščem

Haag, 24. julija. d. Na današnji dopoldanski seji haasskega mednarodnega sodišča je začel francoski zastopnik Paul Boncour s svojimi izvajanci. Naglašal je, da je nameravana carinska zveza v odločnem nasprotju z načelom evropske zveze, ker po spomenici francoske vlade, ki je dala inicijativo za ustanovitev evropske zveze, vsaka carinska zveza vodi vedno k sporom in se obrača proti državam, ki so izven carinske zveze. Lahko si predstavljamo, kakšno vznemirjenje je povzročila vest o nameravani ustanovitvi avstrijsko-nemške carinske zveze vprav v trenutku, ko so se delale priprave za evropsko zvezo. Ta načrt je tudi v nasprotju z versailtsko in s saintgermansko mirovno pogodbo, kakor tudi z ženevskim protokolom, ki določajo, da Avstrija ne sme brez odobritve Sveta Društva narodov ogražati svoje neodvisnosti. Mi smo zato tu, je izjavil govornik, ker nameravana carinska zveza ni bila prej predložena Svetu Društva narodov v odobritev.

Čilska vlada je odpovedala trgovsko pogodbo z Nemčijo

Santiago de Chile, 24. julija. AA. Čilska vlada je odpovedala trgovsko pogodbo z Nemčijo, ki je bila v veljavi od leta 1862, ker je nemška vlada na novo zacarinila čilske nitratre.

Trgovska pogodba med Rusijo in Turčijo

Carigrad, 24. julija. AA. Včeraj so ratificirali novo turško-rusko trgovsko pogodbo. Rusija se je obvezala nakupiti v Turčiji blaga za 15 milijonov funtov sterlingov (približno 4 milijarde dinarjev). Sovjetski trgovski agenti, stanujoči v Turčiji, bodo uživali diplomatsko imuniteto.

Grčija in Italija

London, 24. julija. AA. Italijanski zunanji minister Grandi je imel dolg sestanek s grškim ministrskim predsednikom Venizelosom.

Komunistični nemiri na Nizozemskem

Rotterdam, 24. julija. AA. Pri predvčeršnjih komunističnih nemirih je bila ubita 1 oseba in dve ranjeni.

Napadi na Angleže v Indiji

Bombaj, 24. julija. AA. Neznanci so hudo ranili poročnika Georga Hexta, ko je potoval po železnici. Snoči je umrl v bolnici. Ranili so tudi angleškega častnika Colhra, ki je potoval v istem oddelku.

Oba sta potovala v Poono. Napadli so ju 250 mlaj od Bombaja. Častnika sta še spala, ko so ju napadli. Nato so napadalec skočili z vlaka in izginiti v džungli.

Angleško časopisje o londonski konferenci

Lavalova izjava je upapoln znak — Konferenca se ni dotaknila osnovnih vzrokov krize — Vprašanje vojnih dolgov in reparacij — Zasluge ameriške vlade — Sporazum med Francijo in Nemčijo je neobhodno potreben

London, 24. julija. AA. Današnji angleški listi upajo, da bodo olajševalna sredstva, ki jih je določila konferenca, dosegla svoj prvi namen. Casopisi so zadovoljni, da pride do ponovnih prijateljskih razgovorov med nemškimi in francoskimi ministri, obžalujejo pa, da so se delegati razšli, ne da bi proučili širša vprašanja finančne krize.

»Times« pravijo, da so priporočila konference poslovnega značaja. Vendar bi odkritosčna razprava ali vsaj obljuba, da se bo razpravljalo o mirovni pogodbi in o plačilih vojnih dolgov, zelo razjasnila temno evropsko obzorje.

Resnično upapoln znak je bila izjava ministrskega predsednika Laval, da upa, da se bodo razgovori z nemškim kancelarjem Brüningom nadaljevali in zaključili s politiko francosko-nemškega sodelovanja.

Konservativni list »Morningpost« meni, da bo odbor bančnikov stalno nadzoroval položaj v Nemčiji, opozoril svet na eventualne nove nevarnosti in zbuja zaupanje. Konferenca je bila palijativna in ne zdravilna. Storila je, kar je bilo zaenkrat mogoče. Dotaknila pa se ni osnovnih vzrokov. Prav tako ni intervenirala za znižanje bremen vojnih dolgov na mero, ki bi jo nemško gospodarstvo lažje preneslo.

Ameriško javno mnenje, ki bi mu pripadala v tem vprašanju glavna inicijativa, ni zrelo za tak potek. Prav zato ni konferenca razpravljala o temeljnih vzrokih. Vendar bodo morali načeti to vprašanje prej ali slej in čimprej, tem boljše.

Delavski list »Daily Herald« pravi, da je konferenca v svojih tesnih mejah storila, kar je mogla. Vendar je olajšanje, ki ga je dala, le začasno. Permanentna akcija, ki bi naj bila načela celotni problem vojnih dolgov in reparacij, je bistvenega pomena. Državnik, ki bi zaradi pomanjkanja poguma drugače ravnal, bi zakrivil veleizdajo na svoji domovini in svetu.

Liberalni časopis »Manchester Guardian«, dasi vznevoljen zaradi omejenega delokroga konference, ugotavlja z zadovoljstvom izmenjavo prisrčnosti med Lavalom in Brüningom. Omenja pa, da ostaja francosko stališče do Nemčije bistveno prav tako nepomirljivo in vznemirljivo, kot je bilo. Vendar moramo s tem računati in delati, ker je to ključ k nemirnosti Evrope. Če je londonska konferenca le malo storila za boljše odnose med sedanjimi načelniki francoske in nemške vlade, se ni vršila zaman.

Konservativni »Daily Telegraph« smatra konference za korak naprej, čeprav majhen. Kakor priznava, konferenca ni dosegla formalne odločitve. Vendar bo, kar je storila, obnovilo zaupanje v stabilnost. Važni rezultati krize so bili, da se je ameriška vlada priključila politiki obnove sveta in da je spravila nemške in francoske voditelje v tesne in odkritosrčne odnose.

Liberalni list »Daily News« se ne strinja z mnenjem, da se je konferenca ponesrečila, in poudarja dejstvo, da je zblížala Nemčijo in Francijo. Sporazum med tema državama je resnično neobhodno potreben za zdravje Evrope.

Francoski in nemški delegati so davi skupno odpotovali iz Londona. Belgijci so odpotovali že prej. Italijanski delegati odpotujejo danes popoldne.

Na današnji borzi je bila tendenca slaba. Tečaj nemških zakladnic se je izboljšal za 7%.

Odhod ministrov iz Londona

London, 24. julija. AA. Davi se je pričel splošni odhod delegatov londonske konference. Prvi se je poslovil v zgodnjih jutranjih urah francoski zunanji minister Briand. Sledili so mu belgijski delegati, dočim sta nemška in francoska delegacija skupno odpotovali z vlakom ob 11. uri. Pričakujejo, da bodo imeli francoski delegati na potu v Calais z nemškimi razgovore.

Pred odhodom iz Londona je imel nemški kancelar Brüning v hotelu razgovor z znanim finančnikom Sprageom, ki je ameriški svetovalec v angleški državni banki

in bo najbrže član odbora bančnikov, ki pridejo na povabilo nemške vlade v Berlin. Sprague je dejal, da upa v skorajšnjo gospodarsko obnovo Nemčije.

»Times« so objavile uvodnik, kjer pravijo, da bo edino nemško-francoski sporazum popravil nemško gospodarstvo. List nadaljuje, da je sporazum med Nemčijo in Anglijo mogoč edino na osnovi popolne enakopravnosti. List končuje, da naj se dovoli eventualno odkritosrčna razprava o reviziji mirovni pogodbi in Youngovega načrta. Ta odstavek je zbudil v političnih krogih mnogo komentarjev.

Večina listov je nezadovoljna z majhnimi rezultati londonske konference. Vendar poudarja, da so razprave na konferenci pokazale, da zaupajo v nemško gospodarstvo.

London, 24. julija. d. Kot nadaljni znak za ugoden razvoj nemško-francoskih odnosov je treba smatrati dejstvo, da sta dr. Brüning in dr. Curtius s francoskimi ministri skupaj potovala od Londona do Calaisa. Tako je bila dana še nadaljna prilika za osebni razgovor med nemškimi in francoskimi državniki. Nemška ministra

prideta jutri v Berlin in bosta kabinetnemu svetu še isti dan poročala o londonskih uspehih.

Nov sestanek ministrov

Pariz, 24. julija. AA. Drugi sestanek nemških in francoskih ministrov bo po časopisnih poročilih v Baden-Badnu, ko bo tam avgusta mednarodni tekmovalni teden. Poročajo, da sta se Laval in Brüning sporazumela o tem sestanku pri kosilu na parniku, s katerim sta se peljali nemška in francoska delegacija preko Rokavskega preliva v Calais.

Finančne težave v Nemčiji

Berlin, 24. julija. d. Državna osrednja blagajna nemških uradniških bank, ki deluje kot osrednja denarna izravnalna blagajna v priložnosti na prusko osrednjo zadržno blagajno, je postala nelikvidna. Predlagani državni kredit je bil odklonjen.

Frankfurt, 24. julija. d. Imetnik svetovno znane frankfurtske banke J. Weillers & Söhne, ki več kot 120 let že deluje v Frankfurtu, se je danes z veronomal zastupil. Vzrok samomora so bile težave bančnega zavoda.

Člani londonske konference v angleškem ministrstvu za vnanje zadeve

Zastopniki sedmih velesil so se dali slikati na dvorišču angleškega ministrstva za vnanje zadeve. Na sliki so (od leve na desno) v prvi vrsti: Mellon (Zedinjene države), Laval (Francija), MacDonald (Anglija), Stimson (Zedinjene države) in Henderson (Anglija). V drugi vrsti pa so: Briand (Francija), dr. Brüning (Nemčija) in Grandi (Italija).

Slovinci pred fašistovskim sodiščem

Aretacije in preiskave zaradi požiga čezsoške šole in zaradi napada na miličnike pri Sv. Petru na Krasu

Gorica, 24. julija. v. Po dolgotrajni preiskavi so policijske oblasti izročile sodišču 24-letnega Andreja Bizjaka, 20-letnega Stanislava Bizjaka, 20-letnega Petra Kopa in nekoliko starejšega Ivana Bizjaka, ki so vsi iz Čezsoče pri Boveu, češ da so napadli in zažgali šolo »Edmondo de Amicis« v Čezsoči, ki pa ni pogorela do tal.

Kakor znano, so v noči od 29. na 30. marca t. l. okrog polnoči neznanec zažgali čezsoško šolo. Policijske oblasti in orožniki iz Boveca so še tisto noč preiskali vso okolico, a brez uspeha. Preiskava je trajala dalje. Pri zadnjem izhodu iz šole so našli prazno steklenico, ki je še smrdela po petroleju. Policijski psi so agentom pomagali pri zasledovanju, a se niso izkazali. Nenadoma pa je državno tožilstvo v Gorici izdalo nalog, naj aretirajo omenjene 4 fante iz Čezsoče. Prepeljali so jih v goriške zapore. Tu sta, kakor pravi današnji »Il Popolo di Trieste«, »namestnik državnega tožileca dr. Gasperi in preiskovalni sodnik dr. Del Pino po dolgem in potrpežljivem prizadevanju dosegla, da se je preiskava zaključila in so bili vsi štirje izročeni sodišču.«

Obtožili so jih, da so v sporazumu med seboj zanetili ogenj v čezsoški osnovni šoli in oškodovali šolsko upravo za okrog 10 tisoč lir. Sodilo jih bo goriško sodišče prihodnji mesec.

Tudi preiskavo zaradi napada na fašistovske miličnike na cesti med Košano in Ribnico v bližini Sv. Petra na Krasu so orožniki in policijski agente skoro že zaključili preiskavo. Aretirali so dva fanta iz Sv. Mihela pri Postojni, in sicer 22-letnega Antona Zagarja in 22-letnega Jakoba Čekana. Obdolžujejo ju, da je eden izmed njih s strelom iz lovške puške težko ranil miličnika Vivianija, drugi pa da ga je spremljal in mu pomagal.

Fašistične oblasti zaradi tega zatrjujejo, da je bil atentat na oba miličnika pod Sv. Petrom na Krasu izvršen iz maščevanja in da je bil povsem političnega značaja. Oba aretirana fanta, ki bi naj bila po mnenju fašistovskih oblasti izvršila atentat, so odpeljali v tržaške zapore in ju bodo, kakor vse kaže, postavili pred posebno fašistovsko sodišče za zaščito države in javnega reda.

Trst, 24. julija. n. »Popolo di Trieste« prinaša vest iz Gorice, da se bo v začetku avgusta pri tamošnjem sodišču vršila kazenska razprava proti kmetom Andreju, Stanislavu, Ivanu Bizjaku in Petru Kopa, ki so obtoženi, da so 29. marca t. l. podtaknili ogenj v poslopju italijanske šole v Boveu.

VREMENSKA NAPOVED

Dunaj, 24. julija. d. Nadaljnji porast temperature; izgledi za vreme v nedeljo še ugodni.

Jugoslavija in Italija

»Slovenski Denik«, ki izhaja v Bratislavi, je objavil pod naslovom »Jugoslavija in Italija« članek, ki bo vsestransko zanimiv tudi za našo javnost, vsled česar posnemljemo tu njegove glavne misli.

»V poslednjih 13 poveljnih letih — piše omenjeni slovaški list — se je pripetila cela vrsta več ali manj važnih dogodkov, ki so drastično dokazali, da je Jugoslavija miroljubna država »par excellence« in da od nje ni nič tako daleč ko želja, da bi zaostriła odnošaje med državami in tako morebiti izzvala vojno. Jugoslavija je do sedaj vedno kazala ne samo uslužnost, temveč tudi miroljubnost. Povsod, kjerkoli je bila dana prilika za to, je to pokazala napram vsem državam, naj so bile iz vrst prijateljev ali iz vrst bivših sovražnikov. To so ji tudi sami priznali.

Kljub temu pa nekatere države iz tehničnih zakulisnih in šovinističnih razlogov zapirajo oči pred takšno stvarnostjo in stalno napadajo Jugoslavijo kot neko provokatorsko silo. En del nemškega, avstrijskega, madjarskega in bolgarskega tiska si izmišlja in gradi razne dogodke ali pa prinaša vesti tendencioznega izvora, le da na ta način vznemirja javnost in še poveča nezaupanje. Zastopniki italijanske javnega mnenja pa neprestano rovarijo proti Jugoslaviji kakor proti največjemu izzivaju, čeprav svojih trditvev ne morejo nasloniti niti na najmanjše dokaze.

Kaj vse je Jugoslavija napravila, da ne bi prilila olja v ogenj, najbolj dokazuje dostojanstveno zadržanje vsega jugoslovanskega tiska nasproti vsem onim izzivanjem, ki so prišla iz Italije. Jugoslovanski tisk pa ni samo pisal brez zlobe in žalitev o italijanskem postopanju z jugoslovanskim narodom v Italiji in o usodnih umorih, ki so jih zakrivali nad člani tega ljudstva, nego je ta tisk čisto dostojanstveno in molče šel tudi mimo največjih žalitev fašistovskega tiska, ki se ni plašil niti žalitev na naslov samega jugoslovanskega kralja, sorodnika italijanske kraljevske rodbine. Jugoslovanski tisk se je stalno zadovoljil z ugotovitvami in s kroniko tudi pri takšnih dogodkih v Italiji, ki so pomenili naravnost odkrito vojno napoved in pri katerih so bili prizadeti tudi uradni zastopniki sednjega režima v Italiji.

Na vseh fašistovsko agitacijo za aneksijo Dalmacije, pohod na Split in Dubrovnik ni jugoslovanski tisk niti odgovoril, čeprav je to p. etje ogorčilo vse Jugoslovane. Prav tako jugoslovanski tisk ni nikakor izoriščal, marveč le ugotovil stvarne italijanske vojne priprave v Zadru, pa še te ugotovitve je poslal po inozemskih vesteh, katerih doslej v Italiji niso demantirali. Kopicenje topov in drugega orožja v Zadru — kar ne more imeti miroljubnih namenov, marveč je direktno naperjeno proti Jugoslaviji. Kljub temu si ujoja fašistovski tisk trdil, da je Jugoslavija hotela rušiti mir in ne Italija.

Ne vemo, ali bo mogla fašistovska javnost še dalje potvarjati stvarne razmere v Zadru. Zadrski list »Littorio Dalmatico« je prav te dni objavil članek proti Jugoslaviji, v katerem ni pribil prav nič več in prav nič manj nego to-le: »Mi hočemo vojno, mi se hočemo boriti, mi hočemo v vojni zmagati!« Po takšnem priznanju svet nima razlogov, da bi fašistom veroval, da je Jugoslavija ona, ki izziva, ne pa fašizem. V Jugoslaviji so že do dna prepričani, da bi Italija izzvala vojno, ko bi ji kdo jamčil, da ji za to ne bo treba ničesar žrtvovati in da bo vrhu vsega še izšla iz vojne kot zmagovalka. Takšnih garancij pa Italija ne bo mogla nikoli dobiti. In še posebej ne po Kobaridu, o katerem je Italijan Prezolini podal še te dni nad vse zanimivo ugotovitev.

Spricho tega ves vik in krik v fašistovskem tisku ne pristoja velikemu in staremu kulturnemu narodu. Ne pristoja mu, da na vse mogoče načine skuša izzvati težave v svetovni politiki. Ne pristoja mu, da se napram takšnemu svojemu manjšemu sosedu postavlja v pozo izzivaja.

Treba bi bilo, da se ta narod povrne k svojim starim boljšim tradicijam, ki so mu diktirale mirno in prijateljsko sodelovanje s slovanskimi sosedi brez pohlepa po zemlji in brez imperijalističnih teženj. Te stare tradicije so bile, kakor je kazalo, za časa vojne že na poti k svoji obnovitvi. Toda nesreča je hotela, da je idealizem propal, da se je umaknil ničnemu italijanskemu »svetemu egoizmu«. Ta »sveti egoizem« je potemtakem vzrok vseh provokacij, ki izhajajo iz fašistične države, vsega nemira v Evropi, vse sedanje nerazumljive italijanske politike, ki se mora prej ali slej kruto maščevati.

Komunistični nemiri v Španiji

Težki izgredi — Streljajo s topovi — Ostri ukrepi vlade

Madrid, 24. julija. AA. Vlada je razpustila delavsko zvezo in zapečatila prostore komunističnih delavskih organizacij. Na strehi mestnega doma je oddelek pehote. Listi so pod policijskim nadzorom.

Sevilja, 24. julija. AA. Sindikalisti so ubili kapetana civilne garde in nekega stražnika.

Pariz, 24. julija. AA. Havas poroča iz Madrida, da je policija vdrla v lokal, kjer se je baš vršila tajna anarhistična skupščina, in aretirala 14 ljudi.

Madrid, 24. julija. AA. Iz Sevilje poročajo: Zloglasna krčma »Cornello« je bila

danes porušena s topovskimi streli, potem ko je policija izpraznila sosednje hiše. Krčma je bila znano zavetje komunistov. Ko so jo s streli razbili, je vino teklo na vse strani. Policija preiskuje ruševine, da dobi morebitno orožje ali pa propagandni material. Nad mestom leti eskadrilja letal, oborožena s strojnimi.

Lastnik krčme, ki se tudi imenuje Cornello, ima v mestu tri trgovine. Zadnje čase je postal komunist in je dovolil, da se komunisti shajajo v kleti njegove krčme in od tam streljajo na policijo.

Pravilnik o uradniškem pokojninskem fondu

Beograd, 24. julija. AA. Na podlagi tretjega odstavka § 133 zakona o uradništvu in 3. odstavka § 139 zakona o državnem prometnem osebju je finančni minister predpisal pravilnik o uradniškem pokojninskem fondu.

Po tem pravilniku upravlja uradniški pokojninski fond Državna hipotekarna banka, v kateri se fond nahaja. V ta fond se stekajo:

1. eno mesečne plače ministrov in banov in uradnikov, uradniških pripravnikov in vseh ostalih nameščenecv in uslužbenecv države, ki imajo pravico do pokojnine;
2. ena mesečna razlika med novimi in dosedanjimi plačami nameščenecv, ki so napredovali v službi;
3. mesečne vloge;
4. obresti pokojninskega kapitala fonda, pri čemer je obrestna mera za pol odstotka nižja od obrestne mere pri obrestih, ki jih Državna hipotekarna banka zahteva kot najmanjšo obrestno mero za dolgoročne kredite od svojih dolžnikov, in
5. denarne disciplinarne kazni.

Enomesečna plača se vlož v bruto iznosu v fond, ali pa v dveh enakih obrokih. Razlika plače pri napredovanju se plača tako pri vojaških kakor pri civilnih osebah, in sicer vsa razlika med prejšnjo in sedanjo plačo, in to

za vsako napredovanje brez razlike. Mesečni prispevek je določen v zakonu in znaša 5% osnovne plače. Posebne odredbe določajo, kdaj se ta prispevek vrne uradniku in oficirju, ali njegovi rodbini, in kdaj ostane za primer reaktiviranja. Za plačila prispevkov do 1. aprila 1931 za uradnike civilnega reda veljajo izkazi njihovih pristojnih oblastí na podlagi uslužbenških listov, za oficirje in vojaške osebe pa listi osebnega službenega razmerja. Od 1. aprila t. l. bo Državna hipotekarna banka vodila za vse vlagalce fonda imensko knjigo in izdajala potrebne izkaze. Knjigo o vlagalcih fonda po imenih bo Državna hipotekarna banka izdelala v roku enega leta po uveljavitvi tega pravilnika. Državne blagajne in finančne direkcije so dolžne poslati Državni hipotekarni banki plače in prispevke na podlagi plačilnih seznamov v roku pet dni po prvem, če pa se plača izplača šele v toku meseca, pa v roku 3 dni po izdajanju plače. Pravilnik dalje odreja, da se morajo Državni hipotekarni banki dostaviti vsa imenovanja, napredovanja, premešitve, upokojitve, sprejete odstavke na državno službo, odpust iz službe itd. Vsa administracija fonda gre v breme Državne hipotekarne banke, državno računovodstvo državnega ministrstva pa odloči o posameznih primerih.

Sprejem novega poljskega poslanika v Beogradu

Beograd, 24. julija. 1. Danes je prispel v Beograd novi poljski poslanik Schwarzburg Günther. Na postaji so ga sprejeli zastopniki zunanjega ministra, jugoslovansko poljske lige, poljske kolonije, osebje poslaništva in novinarji. Novinarjem je poslanik izjavil: »Gospod! Prisrčno se vam zahvaljujem za lep sprejem, ki me je iznenadil do dna duše. Ze na pragu vaše lepe prestolnice sem čutil, da pribajam v bratsko državo. Sicer tokrat nisem prvič v gostoljubni jugoslovanski državi, ki jo poznam ne le iz zgodovine junaških borb za osvoboditev, temveč tudi sicer želim, da bi na svojem novem položaju doprinesel k še večjemu in čvrstejšemu zblizanju obeh naših narodov.« Poslanik se je nato odpeljal v poslaništvo.

Imenovanja

Beograd, 24. julija. AA. Na Trgovski akademiji v Ljubljani sta postavljena za profesorja v 8. skupini uradniška pripravnik-suplenta dr. Anton Šlodnjak in Joško Prezeli.

Število medicincev v Zagrebu pada

Zagreb, 24. julija. k. Po najnovejši statistiki zagrebških visokih šol je v poletnem tečaju študiralo na zagrebških visokih šolah 4659 dijakov, od teh 720 dijakinj. Zanimivo je, kako je padlo število dijakov na medicinski fakulteti. Leta 1925/26 je bilo medicincev še 694, med tem ko jih je bilo v poletnem tečaju samo 380. Od žensk jih največ študira filozofijo t. j. 497. Sicer so pa ženske tudi na vseh drugih fakultetah; tako je na pravni fakulteti 53 žensk, na agronomski 7, na veterinarski 1, in na tehnični 11. Samo na gozdarski fakulteti ni bilo nobene.

Šahovska olimpijada v Pragi

Praga, 24. julija. d. Danes so odigrali na šahovski olimpijadi višee partije. Avstrija je zmagala nad Španijo s 3:1 in nad Dansko s 3:1, Češkoslovaška nad Madjarsko s 3:1, Nemčija nad Norveško s 3½:½, Švica — Amerika 2:2, Nemčija — Jugoslavija 3:1. Stanje po 16. kolu: Češkoslovaška 41%, Avstrija 40%, Poljska 40, Amerika in Nemčija 39%, Jugoslavija 39, Letonska 38½ itd.

Popoldne so igrali 17. kolo. Izidi: Avstrija — Letonska 1:1 (2), Švedska — Danska 2½:½ (1), Amerika — Španija 1½:½ (2), Romunija — Litva 1:0 (3), Jugoslavija — Poljska ½:½ (3), Francija — Madjarska 1:0 (3), Anglija — Nemčija 1:0 (3), Švica — Norveška 2:0 (2), Holandska — Italija 2½:1½.

Zrakoplov »Zeppelin« leti na severni tečaj

Berlin, 24. julija. AA. Zrakoplov »Grof Zeppelin« je danes popoldne ob 16. prispel v Berlin in tako končal prvi del poleta v polarne kraje. Zrakoplov je pozdravila velika množica, ki ee je zbrala na letališču Staaken. Po dveh urah križaranja nad mestom so pritrtili zrakoplov na stolp za pristajanje. Zrakoplov bo nadaljeval jutri zjutraj ob 3. polči v Leningrad, kamor bo prispel v soboto zvečer.

Evharistični kongres na Visu

Split, 24. julija. k. Za evharistični kongres, ki bo v soboto in nedeljo na Visu, se na vso moč pripravljajo. Jadranska plovilba je določila za osebni promet z Visom šest posebnih parnikov. Na kongresu bodo sodelovale tri godbe z otoka Brača.

Romunski poslanik v Londonu — odpoklican

Bukarešta, 24. julija. n. Ne le v političnih krogih, marveč v vsej romunski javnosti je izzvala senzacijo vest, da je vlada odpoklicala svojega poslanika Titulescuja iz Londona. V Londonu pojde Antoniadu, ki bo tam vršil poslaniške dolžnosti.

O odpoklicu Titulescuja iz Londona se širijo razne govorice, ker je Titulescu opravljal svoj posel v zunanji politiki posebno pa kot poslanik v Londonu tako, da so bili vsi zadovoljni. »Luptac« poroča, da je odpoklic Titulescuja iz Londona v tesni zvezi z vestmi, ki jih je pričel širiti inozemski tisk o Romuniji in ki so bile zelo nepovoljne za zunanje-politični položaj države. Znano je, da sta profesor Jorga in diplomat Titulescu velika nasprotnika. Spricho tega je vlada z največjo tajnostjo izvršila preiskavo, da bi dognala, kdo širi takšne defetistične vesti. In res so, kakor zatrjuje vladni krogi, na največje začudenje vseh izvedeli, da izhajajo te vesti iz najbližje Titulescujeve okolice, če že ne direktno od njega.

Drugi listi trdijo, da je Titulescu sam zaprosil za odpoklic, ker se namerava znova posvetiti notranje-političnemu delovanju. Titulescu bo baje pri prvih prihodnjih volitvah kandidiral za poslanca.

Madjarska manjšina v Novem Sadu

Novi Sad, 24. julija. (k) Sinoči se je v Novem Sadu ustanovila sekcija madjarske manjšine v Jugoslaviji v okviru Društva narodov.

Popotni paberki iz Francije

II.

Tisočina noč na kolonialni razstavi.

Kdor si je razgledal kolonialno razstavo podnevi, je zvečer ni obiskal, ta si sploh ne more ustvariti pravilnega mnenja — razstavi, ki odgrinja za večernim mrakom drugo stran svoje veličine in predstavlja s svojo razsvetljavo, ki jo meče v gigantsko obsežje in ogromni vrtilni ljudstva — svoj samostojen sanjski svet.

Svetlobni efekti, nanizani v blesketajočih se in vid jemajočih tokih, vodnih napravah, množičnosti svojih barv in z načinom uporabljanja svetlobe v posameznih delih, bulvarjih, poslojih, na jezeru in vrog jezera, prekašajo po mnenju poznavalcev vse, kar se je doslej kdaj na tem polju sploh moglo nuditi. Mnogobarvna, rafinirano in okusno nameščena luč in voda slavita svoje čarije in pretvarjata okolico v neslutene sanje, obiskovalce pa sili vse to od trenutka do trenutka k večjemu občudovanju.

Stvaritelj teh naprav si lahko laskajo, da so svojo nalogo, čest z najnavadnejšimi sredstvi direktne ali indirektno i svetljuje in z uporabo vode rešili moji. Obiskovalci iz vseh delov sveta pa p. etje s seboj največkratnejše vtiske o bahnih večerih razstave.

Res je, da pri stvarjanju vseh teh lepot i denar igral posebno vlogo, vendar so prebrisanj aranžerji dobro vedeli, da bodo stotisočglave množice dnevnih obiskovalcev romale zvečer ponovno na razstavo in s tem v največji meri pripomogle k nagli amortizaciji vseh investicij. In to se dnevno godi; poleg vseh drugih tujcev roma na razstavo v ogromnih množicah prebivalstvo Pariza in se napaja v morju luči in svetlobnih efektov. — Ravno ta stran razstave bi bila nujno priporočati tudi našim prirejevalcem vselesimov.

Glavna avenija francoskih kolonij je obrobljena z visokimi štirioglatimi stebri, razsvetljenimi v belomodrordečih barvah, stranski svetlobni kandelabri pa izpolnjujejo svetlobni učinek avenije. Iz vrhov štirioglatih stebrov se dviga dim — kot iz žrtvenika. V tej nenavadni svetlobi, ki se prijetno razgrinja po okolici in jemlje jasne konture izpred oči, pridemo do prekrasnega angarskega templja, ki s svojo zelenkasto razsvetljavo vpliva skoroda mistično na gledalca. Zdaj šele dobiva pogled na tempelj jasnejše forme in postaja zanimivejši. Tema zelena luč, ki obseva stavbo, daje prav posebno obeležje celoti in okolici občudovalcev. Pred vrati pa stopa nemo s puško na rami angarski črni vojak ter gleda z nerazumevanjem v valujoče mase belih. Njegov duh pa je tam daleč, doma, kjer ni treba vseh teh domislekov in inscenacij, kjer je namesto vsega preprosta resnica in ... dom.

Pred nami vstaja rdeča palača in naselstvo francoske Afrike, pred katerimi so nasajeni v zemljo različni letiši, pred vhodom pa vodnjak. Prirejeni trgi imajo svoje znamenitosti, zlasti lepe vodomete, ki v sijaju svetlobe mečejo svoje curke iz višin in razsvetljujejo s silo svoje lepote okolico. Mavrični sijaj vodometov, ki po dnevi ne vzbujajo posebnega zanimanja, očarjajo zvečer obiskovalce in pogled na to razkošnost jemlje besedo. Nemo občudovanje.

Godba in zopet godba, veletoki množic in morja jasnosti svetlobe, vse to se meša v en akord občudovanja; in to slavnostno veselilno razpoloženje traja že od otvoritve razstave in bo trajalo do zaključka.

Iščem pot na otok, ki stoji na Doumesnilskem jezeru, ter se predma toku množice, ki dela isto. Nadaljujejo se isti prizori, da se vsa svetlobna lepota še stopnjuje. Ob nas in nad nami se igrajo vodni curki, razsvetljeni v vseh mogočih barvah, ki se združujejo in hipoma menjavajo svojo barvo, padajo nazaj v vodo ter se razpršujejo v mnogobarvnosti. Kje je začetek, kje konec.

Plesi, različni za nas nerazumljivi plesi, godba, hruse in truse, tisočbarvne svetlobe in mamljivo vabeče restavracije. Slednjic občuti težko telesno utrujenost in sed. k prvi prošli mizi ob cesti. Mimo pa drvi veletoke ljudi, belih, črnih, menjavajo se barve in izrazi, noč jih spricho svetlosti okolice ne izprejinja.

Da tisočinenanoč, prij tne sanje šloveških iluzij so tu resnica.

Gotovo je, da bo električna svetlobna sila v bodočnosti igrala na prireditvah večjega stila svojo vodilno vlogo in želeli bi bilo, da bi tudi naši kraji uporabljali to čudovita silo v čim večji meri zlasti takrat, kadar vabimo tuje v naše kraje. Seveda pa je treba tudi za to večjih ljudi in polno o okusa.

Ukinitev uradniških draginskih doklad v Angliji

London, 24. julija. AA. Kraljeva komisija o državnih uradniških priporočah ukinjenje draginskih doklad, ki naj se nadomeste s stalnimi dokladami. Uradništvo naj prejema sedanje plače, dokler ne stopi v veljavo novi načrt. Komisija je mnenja, da so sedanje plače državnih uradnikov upravičene in predlaga, naj se bistveno ne spremenijo.

Komisija predlaga dalje, naj se prizna stalnost mnogim nestalnim uradnikom. Komisija je dalje za to, naj se ženskam omogoči državna služba z enako plačo. Končno priporoča, naj se s sistemom prispevkov zavaruje za starost kategorije državnih uslužbenecv, ki se ne morejo upokojiti.

Novi ogrski gospodarski zakoni

Budimpešta, 24. julija. AA. MTI poroča: Sinoči je ministrski svet sklenil, da predloži parlamentu zakonski načrt, ki obsega 4 dele. V prvem delu se odobravajo ukrepi, ki jih je vlada dozdaj izdala v interesu gospodarskega reda in dela v državi. Istočasno se vlada pooblašča za izdajanje novih odredb v isto svrhu v dobi gospodarske in finančne krize. Drugi del prinaša ukrepe za zagotovitev ravnotežja v proračunu in znižanja izdatkov ter zvišanje dohodkov. Tretji del predlaga ustanovitev parlamentarne komisije, ki bo nadzirala delo vlade v teh vprašanjih in ki ji bo njen posvetovalni organ. Četrty del prinaša razne odredbe v izpolnitvev madjarskega kazenskega zakona. Med drugim predvideva tudi kazni za širjenje alarmantnih vesti.

Budimpešta, 24. julija. n. Ministrski svet je na svoji večerajšnji seji sklenil ustanoviti gospodarski odbor, ki bo deloval kot organ parlamenta in kot stalna nasvetodajna institucija vlade. Zaradi težkega finančnega položaja bodo izvedli obsežne redukcije.

Budimpešta, 24. julija. n. Finančni minister Wekerle je predložil parlamentu zakonski načrt, po katerem naj bi se vlada pooblastila, da samostojno izda potrebne naredbes o vzdrževanju finančnega ravnotežja.

Ameriška jahta »Lismore« v stiski

Cherbourg, 24. julija. AA. Včeraj je prispel semkaj parnik, ki poroča, da je vodil 1000 milj od irske obali ameriško jahto »Lismore«. Jahta se udeležuje Atlantske tekme za jahte na progi 3000 milj. Ladja je zašla v vihar in izgubila jabor. Parnik je zalozil jahto z živili in vodo in vzal dva člana posadke s seboj. Kapetanova soproga ni hotela zapustiti svojega moža.

Letos bo znatno manj žita kakor lani

Washington, 24. julija. AA. Letošnja svetovna žetev žita bo vrgla 250 do 300 milijonov mernikov manj kakor lani; kmetijski departman vlade je to predvidel v svojem poročilu.

Počastitev madjarskih preoceanskih letalcev

Budimpešta, 24. julija. AA. Grof Bethlen je sinoči v imenu lorda Rothermeera predal letalcema Magyaru in Endreszu znesek 10 tisoč dolarjev, ki jih je namenil lord Rothermeere kot nagrado tistemu madjarskemu letalcu, ki preleti Atlantik od Newyorka do Budimpešte brez pristanka. Pri tej priliki sta bila letalca gosta grofa Bethlena na intimni svečanosti, ki jima jo je priredil v predsedniški palači. Grof Bethlen in ostali gostje so se z letalcema živo razgovarjali.